ARREST VAN HET HOF (DERDE KAMER)
VAN 5 MEI 1983 [1]

Administration des impôts
tegen G. Soler
(verzoek om een prejudiciële beslissing, ingediend door de Cour de cassation te Parijs)

„Jonge nog gistende wijn — omschrijving"

Zaak 80/82

Samenvatting

Landbouw — Gemeenschappelijke ordening der markten — Wijn — Van wijnmoer ontdane wijn — Begrip

(Punt 8 van bijlage II van verordening nr. 816/70 van de Raad, zoals vervangen door punt 9 van bijlage II van verordening nr. 337/79)

Wijn met een percentage wijnmoer dat duidelijk lager is dan het gemiddelde percentage bij eerste afheveling, kan worden beschouwd als te zijn ontdaan van de wijnmoer in de zin van punt 8 van bijlage II van verordening nr. 816/70 (vervangen door punt 9 van bijlage II van verordening nr. 337/79) betreffende een gemeenschappelijke ordening van de wijnmarkt. Het staat aan de nationale rechter, bedoeld percentage te toetsen aan hetgeen in wijnbouwkringen voor de betrokken wijn normaal wordt geacht.

In zaak 80/82,

betreffende een verzoek van de Cour de cassation te Parijs, in het aldaar aanhangig geding tussen

ADMINISTRATION DES IMPÔTS, burgerlijke partij,

en

G. SOLER,

1 — Procestaal: Frans.

om een prejudiciële beslissing over de uitlegging van het begrip „jonge nog gistende wijn" in bijlage II van verordening nr. 816/70 van de Raad van 28 april 1970 houdende aanvullende bepalingen inzake de gemeenschappelijke ordening van de wijnmarkt (PB L 99 van 1970, blz. 1),

wijst

HET HOF VAN JUSTITIE (Derde kamer),

samengesteld als volgt: U. Everling, kamerpresident, Mackenzie Stuart en Y. Galmot, rechters,

advocaat-generaal: P. VerLoren van Themaat
griffier: J. A. Pompe, adjunct-griffier

het navolgende

ARREST

De feiten

I — De feiten en het procesverloop

1. Verdachte in het hoofdgeding wordt vervolgd ter zake van het onder zich hebben, met het oog op de verkoop onder de naam wijn, van een produkt dat niet voldoet aan de wettelijke omschrijving van deze drank. Dit is strafbaar gesteld in artikel 4 van de Franse wet van 1 augustus 1905 „Loi sur la répression des fraudes dans la vente des marchandises et des falsifications des denrées alimentaires et des produits agricoles").

Volgens het Openbaar Ministerie vertoonde deze wijn de kenmerken van een „jonge nog gistende wijn" en was hij om die reden niet geschikt voor consumptie.

2. „Jonge nog gistende wijn" wordt in bijlage II van verordening nr. 816/70 van de Raad omschreven als wijn „waarvan de alcoholische gisting nog niet is geëindigd en die nog niet is ontdaan van de wijnmoer" (zie ook punt 9 van bijlage II van verordening nr. 337/79 van de Raad van 5 februari 1979 houdende een gemeenschappelijke ordening van de wijnmarkt, PB L 54 van 1979, blz. 1). Deze definitie is overgenomen in artikel 2, lid 2, van het decreet van de Franse Republiek nr. 72-309 van 21 april 1972.

„Jonge nog gistende wijn" behoort ingevolge artikel 27, lid 2, van verordening nr. 816/70 (artikel 48, lid 2, van veror-

dening nr. 337/79) niet tot de produkten van post 22.05 van het gemeenschappelijk douanetarief, die binnen de Gemeenschap voor rechtstreekse menselijke consumptie mogen worden aangeboden of afgeleverd.

3. Nadat een gerechtelijk deskundigenonderzoek was gelast en dit tot de conclusie was gekomen dat de wijn „van de wijnmoer is ontdaan, want het aangetroffen percentage is volstrekt normaal", ontsloeg het Tribunal correctionnel de verdachte van rechtsvervolging en wees het de vorderingen van de burgerlijke partijen, de Fédération nationale des producteurs de vin de table en de Administration des impôts (ter zake van overtreding van belastingbepalingen), af.

Op het beroep van de burgerlijke partijen bevestigde de Cour d'appel te Montpellier dit vonnis, op grond dat het percentage wijnmoer — tussen 0,35 en 0,40 % — volgens de deskundigen is te verwaarlozen, zodat de wijn kan worden beschouwd als wijn die is ontdaan van de wijnmoer.

4. In cassatie overwoog de Cour de cassation:

„dat volgens de bewoordingen van 's Raads verordeningen (EEG nrs. 816/70, bijlage II, punt 8, en 337/79, bijlage II, punt 9) wordt omschreven als ‚jonge nog gistende wijn' de wijn ‚waarvan de alcoholische gisting nog niet is geëindigd en die nog niet is ontdaan van de wijnmoer'; dat, gezien deze bepalingen, er termen aanwezig zijn om het Hof van Justitie van de Europese Gemeenschappen krachtens artikel 177 EEG-Verdrag te verzoeken om een prejudiciële beslissing over de vraag, of de nationale rechter wijn met een wijnmoerpercentage tussen 0,35 en 0,40 % mag aanmerken als wijn die is ontdaan van de wijnmoer, op grond dat een dergelijk percentage volgens de deskundigen is te verwaarlozen."

De Cour de cassation heeft bij arrest van 4 januari 1982 de behandeling van de zaak geschorst en het Hof van Justitie van de Europese Gemeenschappen verzocht om een prejudiciële beslissing over bovengenoemde vraag.

5. Het verwijzingsarrest is op 1 maart 1982 ter griffie van het Hof ingeschreven.

Krachtens artikel 20 van 's Hofs Statuut-EEG zijn schriftelijke opmerkingen ingediend door G. Soler, verdachte in het hoofdgeding, vertegenwoordigd door J. Imbach, advocaat te Straatsburg; de Franse regering, vertegenwoordigd door J.-C. Prevel, secretaris-generaal van het Comité interministériel pour les questions de coopération économique européenne; en de Commissie van de Europese Gemeenschappen, vertegenwoordigd door haar juridisch adviseur J.-C. Séché.

Het Hof heeft, op rapport van de rechter-rapporteur en gehoord de advocaat-generaal, besloten zonder instructie tot de mondelinge behandeling over te gaan.

Bij beschikking van 2 februari 1983 heeft het Hof krachtens artikel 95, paragrafen 1 en 2, van het Reglement voor de procesvoering besloten de zaak naar de Derde kamer te verwijzen.

II — Schriftelijke opmerkingen, ingediend krachtens artikel 20 van 's Hofs Statuut-EEG

A — *Soler,* verdachte in het hoofdgeding, merkt op, dat iedere voor consumptie geschikte tafelwijn opnieuw kan gaan gisten, hetgeen leidt tot afzetting van fijne wijnmoer op de bodem van het vat. De omschrijving in verordening nr.

816/70 noemt niet de mogelijkheid dat een wijn toevallig opnieuw gaat gisten, en sluit dus niet uit dat zich naderhand nog fijne wijnmoer kan vormen.

De wijn wordt van de wijnmoer ontdaan door afheveling, een bewerking die ten doel heeft de heldere wijn te ontdoen van de wijnmoer die zich onder in het vat bevindt. Daarentegen komt de uitlegging van de administratie erop neer, dat wanneer de wijn na van de wijnmoer te zijn ontdaan, onverwacht zij het ook maar in geringe mate opnieuw gaat gisten, hij de hoedanigheid van wijn verliest en weer „een jonge nog gistende wijn" wordt. Hij zou dan niet meer als zodanig kunnen worden geconsumeerd en niet binnen de Gemeenschap mogen worden verhandeld.

Het zijn dan ook de oenologen van het land van oorsprong, die moeten uitmaken wat het belang is van het percentage wijnmoer dat eventueel wordt aangetoond.

Dit is bevestigd door een arrest van de Cour de cassation van 11 januari 1982, volgens hetwelk de feitenrechter soeverein en aan de hand van deskundigenrapporten heeft te beoordelen of een produkt onder de gemeenschapsomschrijving valt.

Bijgevolg geeft Soler het Hof in overweging, de gestelde vraag te beantwoorden als volgt:

„Onder ontdoen van de wijnmoer moet worden verstaan de bewerking van het afhevelen, waartoe slechts wordt overgegaan wanneer de gisting is geëindigd en het produkt dus als wijn is te beschouwen.

De fijne wijnmoer die na de gisting kan ontstaan, kan in het geheel niet afdoen aan de kwalificatie van het produkt, onverschillig het percentage fijne wijnmoer dat later mocht worden ontdekt.

Het ligt niet op de weg van de gemeenschapsrechter zich uit te spreken over het belang van een percentage fijne wijnmoer, waarvan bovendien de deskundige heeft verklaard dat het te verwaarlozen is; het percentage wijnmoer kan slechts in aanmerking worden genomen in verband met de vraag of de wijn na gisting van de wijnmoer is ontdaan, dan wel of deze bewerking door afheveling nog niet heeft plaatsgevonden, in welk geval het produkt slechts recht heeft op de in bijlage II, sub 8, aangegeven benaming."

B — De *Franse regering* merkt op, dat een regionaal directeur van de „Comptoir agricole français" (waarvan Soler directeur is) heeft verklaard, dat 1 545 hl rode wijn over zee van Corsica naar Sète waren verzonden, om ruimte te maken in de wijnkelders van de „Comptoir agricole française" te Borgho, zodat de Comptoir meer druiven van de nieuwe wijnoogst zou kunnen kopen. Hij heeft erkend dat bij aankomst te Sète de wijn in twee van de vijf scheepstanks gistte.

Het gerechtelijk deskundigenonderzoek eindigde met de conclusie, dat de in geding zijnde wijn een gedeeltelijke alcoholische gisting had ondergaan, doch van de wijnmoer was ontdaan. Volgens de expertise bezaten de geanaliseerde monsters een alcoholgehalte van respectievelijk 3°73 en 3°75; de oenologen zijn evenwel van mening dat een wijn niet is uitgegist zolang het alcoholpercentage niet minder dan 0,5° bedraagt. Door erop te wijzen dat de wijn een gedeeltelijke alcoholische gisting had ondergaan, hebben de deskundigen trouwens zelf erkend dat hij niet was uitgegist.

De Franse regering wenst er derhalve aan te herinneren, dat „jonge nog gistende wijn" blijkens de omschrijving ervan twee tegelijk optredende kenmerken vertoont:

— de alcoholische gisting van het produkt is nog niet geëindigd,

— het produkt is nog niet ontdaan van de wijnmoer.

Deze omschrijving is voldoende duidelijk om te kunnen concluderen dat een wijn die op het tijdstip van de controle nog gist en 0,35 % wijnmoer bevat, niet als een tafelwijn kan worden beschouwd.

C — De *Commissie* merkt op, dat het ten verkoop aanbieden of afleveren voor rechtstreekse menselijke consumptie binnen de Gemeenschap slechts kan worden verboden, wanneer aan de beide voorwaarden van de omschrijving is voldaan. De Cour de cassation heeft als vaststaand aangenomen dat voldaan was aan de eerste voorwaarde, namelijk dat de wijn nog gistte. Blijft nog de vraag of ook is voldaan aan de tweede voorwaarde, namelijk dat de wijn is ontdaan van de wijnmoer.

Wat deze tweede voorwaarde betreft, is het uitgesloten dat de wijn volledig van de wijnmoer kan worden ontdaan. Dit blijkt duidelijk wanneer men een fles oude wijn decanteert. Wanneer het om een „te verwaarlozen" percentage gaat, is dat voldoende om aan te nemen dat de wijn van de wijnmoer is ontdaan.

Om echter vast te stellen of dit percentage inderdaad „te verwaarlozen" is, moet worden onderzocht welk percentage een nog niet van wijnmoer ontdane wijn normaliter bevat. De enig bruikbare methode is de hoeveelheid wijnmoer (in casu 0,35-0,40 %) te vergelijken met die welke bij afheveling wordt opgevangen. Wijn die nog niet is afgeheveld, moet worden beschouwd als wijn die nog niet van de wijnmoer is ontdaan.

De Commissie citeert een rapport van prof. C. Cantarelli, volgens hetwelk een niet-afgehevelde wijn 0,5-6 % wijnmoer kan bevatten met een gemiddelde van 4 %. Deze ruime marge houdt vooral verband met biologische factoren, zoals soort, rijpingsgraad en klimaat.

In casu ligt het percentage van 0,35-0,40 % wijnmoer beneden het minimum van 0,5 % bij eerste afheveling verkregen vloeibare wijnmoer; dit rechtvaardigt de door de deskundigen gegeven kwalificatie van te verwaarlozen hoeveelheid.

Ook indien het percentage van 0,35-0,40 % was uitgedrukt in droge stof (en niet in vloeibare), zou het percentage vloeibare wijnmoer niet hoger zijn dan 0,70-0,80 %, dus nog steeds aanzienlijk beneden het gemiddelde van 4 %.

Bovendien waren de in geding zijnde wijnen nog jong en kon er dus door de nog niet neergeslagen stoffen die zij bevatten, nieuwe wijnmoer in ontstaan toen de alcoholische gisting opnieuw begon. Bij de ontvangst van de lading, na de overslag na het vervoer overzee, is inderdaad een partiële gisting vastgesteld. Anderzijds hebben de deskundigen verklaard, dat het mogelijk is dat de wijn bij zijn vertrek uit de haven van verscheping nog niet gistte.

Samenvattend is de Commissie van mening, dat de feitenrechter in ieder concreet geval moet beoordelen, of de wijn inderdaad naar behoren is ontdaan van de wijnmoer. Hij kan deze beoordeling, aan de hand van expertises, baseren op een aantal vermoedens die verband hou-

den met de omstandigheden van het geval, met name of er een eerste afheveling heeft plaatsgevonden, en het in de wijn aangetroffen percentage wijnmoer vergeleken met het percentage dat de wijn, gezien zijn oorsprong, kan bevatten voordat hij van de wijnmoer wordt ontdaan.

Wanneer dit laatste gegeven ontbreekt en er, bij een gemiddelde waarde van 4 %, slechts een percentage van 0,36-0,40 % door een deskundige is aangetroffen, dan kan deze te verwaarlozen hoeveelheid een vermoeden opleveren op grond waarvan de feitenrechter redelijkerwijs kan aannemen dat de wijn van de wijnmoer is ontdaan.

De Commissie geeft het Hof derhalve in overweging, de gestelde vraag te beantwoorden als volgt:

„Wijn met een wijnmoerpercentage tussen 0,35 en 0,40 % moet worden beschouwd als ontdaan van zijn wijnmoer in de zin van verordening nr. 816/70, bijlage II, punt 8 (verordening nr. 337, bijlage II, punt 9) houdende een gemeenschappelijke ordening van de wijnmarkt.

Dit zou slechts anders zijn, wanneer wordt vastgesteld dat dit percentage overeenkomt met het percentage dat de wijn oorspronkelijk bevatte."

III — Antwoorden op vragen van het Hof

A — In antwoord op vragen van het Hof heeft de Franse regering verklaard, dat wanneer de afheveling niet volstaat om de wijn volledig van de wijnmoer te ontdoen, dit resultaat kan worden bereikt door filtreren of centrifugeren. Daarbij moet rekening worden gehouden met de wensen van de verbruikers die een volstrekt heldere wijn verlangen. Na een eerste afheveling blijft een hoeveelheid van 1 tot 3 % wijnmoer in de wijn achter (vergeleken met een hoeveelheid van 2 tot 4 % vóór de eerste afheveling en 1 tot 2 % na de latere afheveling).

Anderzijds kan het percentage wijnmoer in de wijn niet in een constante waarde worden uitgedrukt, daar de hoeveelheid wijnmoer van verschillende milieufactoren afhankelijk is.

B — De Commissie deelt in antwoord op vragen van het Hof onder meer het volgende mee:

— de voornaamste alcoholische gisting, waardoor de druivemost wordt omgezet in wijn, leidt tot een zeer aanzienlijke wijnmoervorming;

— het is niet uitgesloten dat „tafelwijn" gaat gisten wanneer hij suiker bevat; dit gaat dan steeds gepaard met wijnmoervorming;

— zelfs zonder gisting kan er in tafelwijn wijnmoer ontstaan;

— de gemeenschapsverordeningen stellen als voorwaarde dat de wijn van de wijnmoer wordt ontdaan; gisting van tafelwijn kan immers nooit worden uitgesloten en zonder die voorwaarde zou men niet kunnen onderscheiden tussen „jonge nog gistende wijn" en „tafelwijn";

— wanneer de nationale rechter in een bepaald geval vaststelt dat zich gedeeltelijke gisting heeft voorgedaan in een wijn die voor menselijke consumptie kan worden aangeboden, dan behoeft dat op zich geen reden te zijn voor de conclusie, dat die wijn „niet van de wijnmoer is ontdaan";

— er bestaan drie methoden om de hoeveelheid wijnmoer in wijn vast te stellen en iedere methode geeft andere resultaten.

IV — Mondelinge behandeling

Ter terechtzitting van 25 maart 1983 zijn mondelinge opmerkingen gemaakt en vragen van het Hof beantwoord door verdachte in het hoofdgeding, Soler, vertegenwoordigd door J. Imbach, advocaat te Straatsburg, en de Commissie, vertegenwoordigd door J.-C. Séché als gemachtigde, bijgestaan door M. Chiappone als deskundige.

De advocaat-generaal heeft ter terechtzitting van 21 april 1983 conclusie genomen.

In rechte

1 Bij arrest van 4 januari 1982, ingekomen ten Hove op 1 maart daaropvolgende, heeft de Franse Cour de cassation krachtens artikel 177 EEG-Verdrag een prejudiciële vraag gesteld over de uitlegging van het begrip „jonge nog gistende wijn", zoals omschreven in punt 8 van bijlage II van verordening nr. 816/70 van de Raad van 28 april 1970 houdende aanvullende bepalingen inzake de gemeenschappelijke ordening van de wijnmarkt (PB L 99 van 1970, blz. 1), nadien vervangen door punt 9 van bijlage II van verordening nr. 337/79 van de Raad van 5 februari 1979 houdende een gemeenschappelijke ordening van de wijnmarkt (PB L 54 van 1979, blz. 1).

2 De vraag is gerezen in het kader van een strafvervolging ter zake van het onder zich hebben, met het oog op de verkoop onder de naam wijn, van een produkt met de kenmerken van een „jonge nog gistende wijn". „Jonge nog gistende wijn" behoort echter ingevolge artikel 27, lid 2, van verordening nr. 816/70 (vervangen door artikel 48, lid 2, van verordening nr. 337/79) niet tot de produkten die binnen de Gemeenschap voor rechtstreekse menselijke consumptie mogen worden aangeboden of afgeleverd.

3 Volgens de omschrijving van zowel verordening nr. 816/70 als verordening nr. 337/79 is „jonge nog gistende wijn" een wijn „waarvan de alcoholische gisting nog niet is geëindigd en die nog niet is ontdaan van de wijnmoer." Volgens de Cour de cassation gaat het enkel om de vraag of de wijn in casu kan worden aangemerkt als wijn „die is ontdaan van de wijnmoer."

4 Om een uitlegging van deze definitie te verkrijgen, heeft de Cour de cassation het Hof gevraagd om een prejudiciële beslissing over de vraag „of de nationale rechter wijn met een wijnmoerpercentage tussen 0,35 en 0,40 % mag aanmerken als wijn die is ontdaan van de wijnmoer, op grond dat een dergelijk percentage volgens de deskundigen is te verwaarlozen."

5 Deze vraag komt er in wezen op neer, of een wijn met een te verwaarlozen percentage wijnmoer kan worden aangemerkt als wijn die is ontdaan van de wijnmoer in de zin van punt 8 van bijlage II van verordening nr. 816/70 (vervangen door punt 9 van bijlage II van verordening nr. 337/79) betreffende de gemeenschappelijke ordening van de wijnmarkt.

6 Zowel de Franse regering als de Commissie en de verdachte in het hoofdgeding hebben er voor het Hof op gewezen, dat de hoeveelheid wijnmoer die in de wijn achterblijft nadat deze „van de wijnmoer is ontdaan", van vele factoren afhankelijk is en niet in abstracto kan worden vastgesteld. Het achtergebleven percentage zou verschillen naar gelang van de gebruikte methode (afhevelen, centrifugeren of filteren), alsook naar gelang van het klimaat, de soort en de mate van rijpheid van de druif. Ook kan het percentage wijnmoer worden uitgedrukt in vloeibare of in droge stof. Bij het door de Cour de Cassation genoemde percentage van 0,35 tot 0,40 % moet dus verschil worden gemaakt naar gelang het gaat om vloeikbare dan wel om droge wijnmoer.

7 Het moge dus moeilijk zijn het exacte percentage wijnmoer te bepalen, dat nog in de wijn mag voorkomen nadat deze van de wijnmoer is ontdaan, vaststaat evenwel dat de wijn nimmer geheel ervan kan worden gezuiverd. Dit blijkt onder meer uit het feit dat zich ook in wijn die geschikt is voor consumptie, te allen tijde nieuwe wijnmoer kan vormen. Dit kan gebeuren doordat de wijn opnieuw gaat gisten, doch ook zonder dat er gisting optreedt.

8 Voorts blijkt uit een door de Commissie aangehaald wetenschappelijk onderzoek, dat het in casu door de Cour de Cassation vermelde percentage wijnmoer veel lager is dan het gemiddelde percentage bij de eerste afheveling en

lager dan of nagenoeg gelijk aan (naar gelang het op vloeibare of op droge wijnmoer betrekking heeft) het minimum bij de eerste afheveling.

9 Mitsdien moet op de vraag van de Cour de cassation worden geantwoord, dat wijn met een percentage wijnmoer dat duidelijk lager is dan het gemiddelde percentage bij de eerste afheveling, kan worden beschouwd als te zijn ontdaan van de wijnmoer in de zin van punt 8 van bijlage II van verordening nr. 816/70 (vervangen door punt 9 van bijlage II van verordening nr. 337/79) betreffende de gemeenschappelijke ordening van de wijnmarkt. Het staat aan de nationale rechter, bedoeld percentage te toetsen aan hetgeen in wijnbouwkringen voor de betrokken wijn normaal wordt geacht.

Kosten

10 De kosten door de Commissie en de regering van de Franse Republiek wegens indiening hunner opmerkingen bij het Hof gemaakt, kunnen niet voor vergoeding in aanmerking komen. Ten aanzien van de partijen in het hoofdgeding is de procedure als een aldaar gerezen incident te beschouwen, zodat de nationale rechterlijke instantie over de kosten heeft te beschikken.

HET HOF VAN JUSTITIE (Derde kamer),

uitspraak doende op de door de Franse Cour de cassation bij arrest van 4 januari 1982 gestelde vraag, verklaart voor recht:

Wijn met een percentage wijnmoer dat duidelijk lager is dan het gemiddelde percentage bij eerste afheveling, kan worden beschouwd als te zijn ontdaan van de wijnmoer in de zin van punt 8 van bijlage II van verordening nr. 816/70 (vervangen door punt 9 van bijlage II van verordening

nr. 337/79) betreffende een gemeenschappelijke ordening van de wijnmarkt. Het staat aan de nationale rechter, bedoeld percentage te toetsen aan hetgeen in wijnbouwkringen voor de betrokken wijn normaal wordt geacht.

Everling Mackenzie Stuart Galmot

Uitgesproken ter openbare terechtzitting te Luxemburg op 5 mei 1983.

De griffier
voor deze
H. A. Rühl
hoofdadministrateur

De president van de Derde kamer
U. Everling

CONCLUSIE VAN DE ADVOCAAT-GENERAAL P. VERLOREN VAN THEMAAT VAN 21 APRIL 1983

Mijnheer de President,
mijne heren Rechters,

1. De gestelde vraag

In onderhavige zaak heeft het Franse Hof van Cassatie de volgende prejudiciële vraag voorgelegd:

„of de nationale rechter wijn met een wijnmoerpercentage tussen 0,35 en 0,40 % kan aanmerken „est autorisé à considérer") als wijn die is ontdaan van de wijnmoer op grond dat een dergelijk percentage volgens de deskundigen is te verwaarlozen."

2. Het relevante gemeenschapsrecht en het verloop van de nationale procedure

De vraag is gesteld vanwege het feit dat Soler ten behoeve van verkoop wijn in voorraad had, die volgens de bevoegde Franse controledienst niet geschikt voor consumptie was, aangezien het produkt geen tafelwijn was maar als „jonge nog gistende wijn" beschouwd diende te worden. Dit produkt wordt in punt 8 van